

Stern ja amerikkalaiset: vastaus Tuomalan kritiikkiin

Matti Liski

Ma. professori

Helsingin kauppakorkeakoulu

Matti Tuomalan tässä numerossa julkaistu vastine artikkeliini ”Sternin raportti ja sen kritiikki” (Liski 2008) on jyrkkäsävyinen. Tulintani mukaan sen pääviesti on, että esitykseni heijastelee ”amerikkalaista näkemystä” ja on sen vuoksi yksipuolinen ja puutteellinen esitys kritiikistä. Lisäksi hän kommentoi käytettyjä käsitteitä ja tulkitsee tekstiäni pääviestiään tukevasti.

Tuomala (tai Deaton 2007) on oikeassa siinä, että eurooppalaiset ja yhdysvaltalaiset taloustieteilijät suhtautuvat ilmasto-ongelmaan ja sen nostattamiin taloudellisiin kysymyksiin hyvin eri lähtökohdista. Oma analyttinen lähtökohtani on ilman muuta lähempänä ”amerikkalaista”, joten allekirjoitan väitteen tältä osin. Muilta osin hänen minuun kohdistuvat väitteensä ovat epätosia.

Artikkelini tavoite oli esitellä selkokielisesti taloustieteen mallintamistraditioon perehtymättömille, mistä Sternin raportin pääkritiikissä on kysymys. Pääkriitikot ovat Nordhaus ja Weitzman, joten artikkelissa pyrin antamaan mahdollisimman tyhjentävän esityksen, annetuissa rajoissa, heidän argumenteistaan. Jostain syystä Tuomala tulkitsee, että esittelen erityi-

sesti Nordhausin näkemyksiä ominani. Näin siitä huolimatta, että korostan Nordhausin mallin olevan lähtökohtaisesti optimaalisen kulutuksen tasausmalli, eikä se pysty riittävästi huomioimaan systeemitason riskejä, joilla Stern valintansa perustelee (Liski 2008: 66). Tästä syystä käsittelem myös Weitzmania, jonka voidaan tulkita argumentoivan Sternin tulosten puolesta.

Tämä ”amerikkalaisten” esittämän kritiikin juoni on selkeä ja nyt hyvin ymmärretty. Olen toki tietoinen Tuomalan viittaamasta Sternin ryhmän vastineesta ja muusta keskustelusta. Selkeyden nimissä en lähtenyt referoimaan kritiikin kritiikkiä ja muuta runsasta keskustelua. Suuri osa tästä keskustelusta on varsin ongelmallista, eikä se ole olennaisella tavalla muuttanut sitä, mistä pääkritiikissä on kysymys.

Tuomalan oma vastine antaa mahdollisuuden osoittaa käsittelemättä jääneen keskustelun ongelmat: osallistuminen on helppoa, kun käsitteitä voi tulkita oman erityisalan näkökulmasta. Tuomalan pitkäkö esitys kulutuksen rajahyödyn joustosta ja sen valintaperusteista on harhaanjohtava, koska tällä parametrilla on ainoastaan kulutuksen tasausrooli optimaalisen

säästämisen mallissa. Tämän lehden lukijoille ei voi kontekstista jäädä epäselväksi, että Ramseyen (säästämis)säännössä tällä parametrilla on ainoastaan em. tulkinta. Maallikoiden väärin-tulkintoista ei kannata huolehtia. He eivät todennäköisesti ajattele, että asenteita taloudelliseen eriarvoisuuteen, kulutuksen intertemporaaliseen tasaukseen ja riskin karttamiseen kuvataan taloustieteessä samalla parametrilla.

Vastaava ajattelu heijastuu kommenteissa Ramseyen säännöstä ja varallisuusvaikutuksesta, joista molemmat eksplisiittisesti määrittelen. Olisin voinut kutsua ensimmäistä Keynes-Ramsey -säännöksi tai Ramseyen säästämissäännöksi ilman henkisiä kustannuksia. Tuskin kukaan kuitenkaan erehtyy sekoittamaan yhtälöä Ramseyen hyödykevero- ja hinnoittelusääntöön, varsinkin kun yhtälö on johdettu liitteessä. Tuomala toteaa: ”Liski kutsuu tätä [kulutuksen rajahyödyn jousto] jostain syystä varallisuusvaikutukseksi.” Tämä väite on väärä sillä määrittelen varallisuusvaikutuksen seuraavasti:

”Käytän termiä varallisuusvaikutus, koska se avautuu paremmin taloudellisen mallintamistradition ulkopuolisille kuin ”kulutuksen rajahyödyn jousto” tai ”suhteellisen riskinkarttamisen aste”, jotka kerrottuna kulutuksen kasvuvauhdilla olisivat täsmällisiä ilmaisuja. (s. 61, alaviite 7)”

Tämän tyylin keskustelu tuskin lisää ymmärrystä ilmasto-ongelmasta. Sama tyyli leimaa suurta osaa Tuomalan kaipaamaa kattavaa Sternin kritiikin kuvausta, ja siksi jätin sen artikkelisani käsittelemättä.

Vakavampaa on kuitenkin se, että Tuomalan tulkinta Ramseyen säästämissäännön käytöstä pitkän aikavälin korkojen määrittelyssä ei vastaa omaani. Sääntö havainnollistaa optimaalisen politiikan yhtä ominaisuutta, eikä sen käyttö mitenkään rajoitu hänen tulkitsemallaan tavalla marginaalisiin ilmiöihin. Tämä sama

hämmennys veloo Tuomalan kaipaamassa kattavassa keskustelussa. Huolellinen lukija varmasti huomaa, että johdattelen keskustelun 100 vuoden siltaesimerkistä juuri tähän kokonaistaloudelliseen näkökulmaan:

” [taloudellisen kasvun malli] on periaatteessa oikeaoppinen tapa lähestyä pitkän aikavälin kustannus-hyötyanalyysiä. Analyysissä tulee haarukoida talouden pitkän aikavälin kasvua, joka samalla määrää julkisen sijoituksen koron eli investoinnin tuottovaatimuksen. Lisäksi ilmastopoliittikka itsessään vaikuttaa talouden kehitykseen ja tätä kautta tuotto tulee riippumaan valitusta politiikasta.” (s. 60)

Pitkän aikavälin korot määräytyvät siis preferenssien lisäksi talouden kasvun perustekijöistä, joihin ilmasto-ongelma voi dramaattisesti vaikuttaa. En ole tietenkään unohtanut, että ilmasto-ongelma vaikuttaa talouden kulutuspolkuun; juuri siksihän koko kustannus-hyötyanalyysi tehdään taloudellisen kasvun mallin avulla. Tuomalan tulkinta Ramseyen säästämissäännöstä johtaa väärin päätelmiin. Hän antaa ymmärtää, että epävarmuuden käsittely Ramseyen säännön yhteydessä on jäänyt vähälle huomiolle: ”[raportin] kirjoittajat itse arvioivat odotetun hyödyn integraalia”. Tämä ei tietenkään pidä paikkansa, koska sekä Nordhaus että Stern kärsivät samasta ongelmasta eli kyvyttömyydestä mallintaa systeemitason riskejä. Tässä on toisen amerikkalaisen, Weitzmanin kritiikin ydin. □

Kirjallisuus

- Deaton, A. (2007), ”Letter from America – On transatlantic vices, or Stern in America”, *Royal Economic Society Newsletter* 139: 3–4.
- Liski, M. (2008), ”Sternin raportti ja sen kritiikki”, *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 104: 57–71.